

TE GAST

Begin pas met leesles als het kind zo ver is

Leesvaardigheid en leesplezier dalen al vele jaren in ons land. Recente rapporten van onder meer de Onderwijsraad en de Raad voor Cultuur bevatten voorstellen om de leesvaardigheid te verbeteren. Vijf voorstellen springen eruit: lang, geconcentreerd lezen bevorderen; leesplezier verhogen; leesmethodes verbeteren; leescultuur scheppen; extra aandacht voor jongens.

Volgens mij moet er aan die vijf voorstellen een zesde voorafgaan: begin pas met lees- en spellingsonderwijs als het kind aan lezen en spellen toe is. Sluit aan bij de schrijf- en leesontwikkeling.

Een kind is pas aan lezen toe, als het 'conventioneel' schrijft (niet spiegelend zoals een kleuter) en woorden van drie of vier letters hakt-en-plakt of onmiddellijk leest. De meeste leesmethodes houden hier geen rekening mee. Het gevolg is dat veel kinderen te vroeg beginnen met letters en onderwijs in lezen, schrijven en spellen.

Enkele opmerkingen over de vijf voorstellen. Lang, geconcentreerd lezen bevorderen is uitstekend. Echter, een kind dat te vroeg met leesonderwijs begint, doet het in het begin met enig drillen misschien aardig maar vroeg of laat haakt het af. Dit

Van tempolezen worden ze onrustig

verklaart de terugval van veel kinderen in de groepen 4 en 5. Lang, geconcentreerd lezen vergt concentratie, rust en geduld. Daar staat het vaak toegepaste tempolezen haaks op. Daarin moeten kinderen woorden zo snel mogelijk lezen. Ze worden er ongeduldig en onrustig van en velen vallen terug op het 'radend lezen' van de kleuter.

Leesplezier verhogen is geweldig. Maar in de leesles van de groepen 3 en 4 ploeteren te veel kinderen en vinden ze het saai. De reden is dat ze nog niet kunnen 'hakken-en-plakken'. De oplossing is dat de kinderen niet allemaal rond 1 september in groep 3 met leesles beginnen, maar elk kind op zijn eigen moment. Op dit ogenblik experimenteren 22 basisscholen met schoolbreed, groepsdoorbrekend leesonderwijs.

Wat de leesmethodes betreft: baseer ze op de schrijf- en leesontwikkeling en begin pas met leesonderwijs als het kind leesrijp is bevonden. Laat kleuters eerst met klanken en vormen spelen. Een letter is immers een figuurtje met een vorm en staat voor een klank. Kleuters letters aanbieden werkt demotiverend én maakt hen niet eerder leesrijp.

Zorgen voor een leescultuur is heel goed. Maar een leescultuur landt alleen bij kinderen, bij wie lezen, spellen en boeken niet vervelend zijn gemaakt doordat leesles boven hun pet ging.

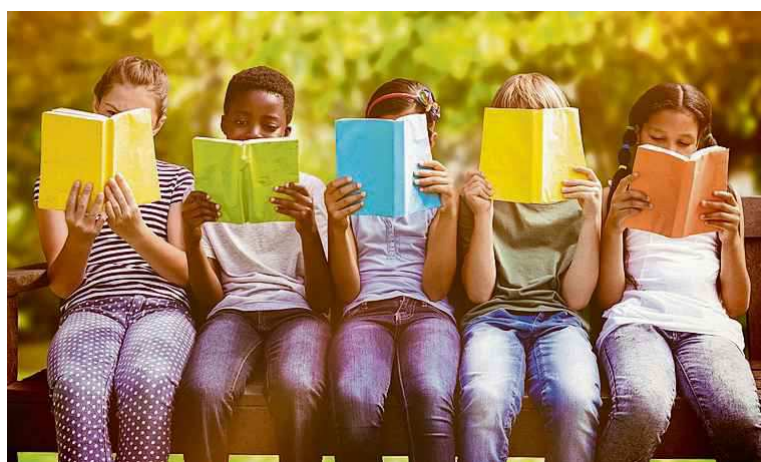
Extra aandacht voor jongens: natuurlijk! Gemiddeld worden jongens later leesrijp dan meisjes en houden ze er meer dan meisjes van om de stof zelf te verkennen en te ontdekken. Door lees- en spellingsonderwijs op het niveau van elk kind aan te bieden, winnen we de jongens terug en verliezen we de meisjes niet.

Naast de vijf aangehaalde voorstellen pleiten de rapporten ook voor directe instructie. Die is alleen noodzakelijk bij kinderen die ergens nog niet aan toe zijn. Kinderen die leesrijp zijn, kunnen de letters en hun klankwaardes zelf ontdekken. Directe instructie is overbodig als we de lees- en spellingsontwikkeling van het kind volgen en daar niet vóór gaan zitten.

Directe instructie staat in de traditie van de verschillende 'leerbaarheidsgedachtes'. In 1929 introduceerde Philip Kohnstamm ideeën om buiten de ontwikkeling van het kind om zijn intelligentie te proberen te verhogen en in 1946 institutionaliseerde Martinus Langeveld die gedachte in zijn Pedagogisch Instituut. Via via drukken zij nog steeds een zware stempel op het onderwijsbeleid.

Het huidige lees- en spellingsonderwijs is er slachtoffer van. We kunnen dit stoppen, door de ontwikkeling van het kind weer serieus te nemen en er ons (lees- en spellings)onderwijs op af te stemmen. Als we ons tot de vijf officiële voorstellen beperken, voorzie ik een verdere daling van leesvaardigheid en leesplezier.

EWALD VERVAET
ontwikkelings- en leespsycholoog,
lid van de kerngroep van de Werken Steungroep Kleuteronderwijs

'Leesplezier verhogen is geweldig.'

FOTO SHUTTERSTOCK